Gazi AKADEMİK BAKIŞ

Cilt 1 Sayı 2 Yaz 2008
ISSN 1307-9778

Avrupa Birliği-İsrail İlişkileri
Bilal Karabulut

Afrika'daki Bölgesel Organizasyonlar ve Kriz Yönetimi:
Kenya'da Kriz Yönetimi ve Afrika Birliği Örneği
Kieran E. Uchehara

Türkiye'de Asker-Hükumet İlişkisi: Albay Talat Aydemir Örneği
Diren Çakmak

Rusya'nın Türkiye Siyasetinde Ermeni Kartı (1878-1918)
Yusuf Sarınay

Amerikan Misyonerlerine Anadolu Halkının Tepkisi
ve Bunun Osmanlı-Amerikan İlişkilerine Etkileri
Necla Günay

Jön Türk Hareketi Üzerine Kavramsal Bir Çerçeve
Cenk Reyhan

Birinci Balkan Harbi ve Selanik'in Kaybı
Nuri Yavuz

Atatürk Döneminde Eğitim Alanında Yaşanan Gelişmeler
Bahattin Demirtaş

Atatürk İlkeleri Ve İnkılâp Tarihi Dersinin Öğretiminde Karşılaşılan Sorunlar
(Gazi Üniversitesi Örneği)
Bülent Akbaba

İskit İmparatorluğu'nun Yıkılış Nedenleri
İlhami Durmuş

Seredniy Stoh ve Yamnaya Kültürleri
Çev: Fatih Şengül

Patrikhane İle İlgili Bir Belge / Bir Uyarı
Aytunç Altındal

1982 Gazi Üniversitesi 26

Gazi
AKADEMİK BAKIŞ

Yıl: 1 • Sayı: 2 • Yaz 2008 • ISSN 1307-9778
Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihi Araştırma ve Uygulama Merkezi (ATAUM) Yayınıdır
Gazi Akademik Bakış Yılda 2 Defa Yayımlanır

ATAUM adına **SAHİBİ**
Prof. Dr. Kadri YAMAÇ

EDİTÖR
Prof. Dr. Hale ŞIVGIN

EDİTÖR YARDIMCILARI
Yrd. Doç. Dr. Mehmet Seyfettin EROL
Yrd. Doç. Dr. Mustafa ALKAN

SORUMLU YAZI İŞLERİ MÜDÜRÜ
Yahya Kemal Taştan

YAZI KURULU
İhsan Burak Birecikli

YAYIN KURULU
Prof. Dr. Ş. Haluk Akalın • Türk Dil Kurumu
Prof. Dr. Tayyar Arı • Uludağ Üni.
Prof. Dr. Füsun Arsava • Atılım Üni.
Prof. Dr. Hüseyin Bağcı • O.D.T.Ü
Prof. Dr. İbrahim S. Canbolat • Uludağ Üni.
Prof. Dr. Haydar Çakmak • Gazi Üni.
Prof. Dr. İlhami Durmuş • Gazi Üni.
Şükrü Elekdağ • Emekli Büyükelçi, Milletvekili
Prof. Dr. Ş. Şule Erçetin • Hacettepe Üni.
Doç. Dr. Bilgehan Atsız Gökdağ • Kırıkkale Üni.
Doç. Dr. Derviş Kılıçkaya • Hacettepe Üni.
Prof. Dr. Hasan Köni •Bahçeşehir Üni.
Prof. Dr. Hale Şıvgın • Gazi Üni.
Prof. Dr. Cemalettin Taşkıran • Kırıkkale Üni.
Prof. Dr. Mehmet Akif Tural • Gazi Üni.
Prof. Dr. Ünsal Yavuz • Başkent Üni.
Prof. Dr. Türel Yılmaz • Gazi Üni.

HABERLEŞME
Müge AKINBİNGÖL

DANIŞMA KURULU
Prof. Dr. Aygün Attar • Dumlupınar Üni.
Yrd. Doç. Dr. A. Fahimi Aydın • İnönü Üni.
Doç. Dr. Gülden Ayman • Marmara Üni.
Dr. A. Zeki Bulunç • Başkent Üni.
Prof. Dr. M. Emin Çağıran • Gazi Üni.
Doç. Dr. Şaban Çalış • Selçuk Üni.
Prof. Dr. Kemal Çiçek • Türk Tarih Kurumu
Prof. Dr. A. Hikmet Eroğlu • Ankara Üni.
Prof. Dr. Reşat Genç • Gazi Üni.
Prof. Dr. Ahmet Güneş • Gazi Üni.
Yrd. Doç. Dr. Osman Karatay • Ege Üni.
Doç. Dr. Kamer Kasım • Abant İ. Baysal Üni.
Doç. Dr. İ. Şerif Kaymaz • Gazi Üni.
Doç. Dr. Vahdet Keleşyılmaz • Gazi Üni.
Prof. Dr. Fuat Keyman • Koç Üni.
Doç. Dr. Mustafa Kibaroğlu • Bilkent Üni.
Prof. Dr. Kemal Kirişçi • Boğaziçi Üni.
Doç. Dr. Gökhan Koçer • Karadeniz Üni.
Prof. Dr. Bayram Kodaman • S. Demirel Üni.
Rıza Küçükoğlu • TESUD Başkanı
Doç. Dr. Neşe Özden • Ankara Üni.
Prof. Dr. S. Barutçu Özönder • Ankara Üni.
Doç. Dr. Yusuf Sarınay • Devlet Arş. Gnl. Md.
Pulat Tacar • Emekli Büyükelçi
Prof. Dr. Zafer Toprak • Boğaziçi Üni.
Prof. Dr. Fikret Türkmen • Ege Üni.
Prof. Dr. Dursun Yıldırım • Hacettepe Üni.

GENEL DAĞITIM / ABONELİK
Ankara Stratejik Araştırmalar Vakfı
Vakıflar Bankası
Gaziosmanpaşa Şubesi / Ankara
Hesap No: 00158 0072 8750 9151
Fiyatı: 10.-YTL

YAZIŞMA – HABERLEŞME
Gazi Akademik Bakış Dergisi
Gazi Üniversitesi, Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihi Araştırma ve Uygulama Merkezi
Rektörlük Kampusu, Araştırma Merkezleri Binası, Nu: 6 Teknikokullar / ANKARA
Tel: 0 312. 202 28 98 • 202 28 55 • Faks: 0 312. 202 28 97
E-Posta: akademikbakis@gazi.edu.tr

KAPAK ve SAYFA TASARIMI
Grafiker Ltd. Şti.
1. Cadde 33. Sokak Nu:6 06520 (Oğuzlar Mahallesi) Balgat / ANKARA
Tel: 0 312. 284 16 39 Pbx • Faks: 0 312. 284 37 27

BASKI YERİ ve TARİHİ
Grafiker Ofset Yayıncılık Ltd. Şti.
Kazım Karabekir Caddesi Ali Kabakçı İşhanı Nu: 85/3 İskitler / ANKARA
Haziran 2008

İçindekiler

Editörden V

Avrupa Birliği-İsrail İlişkileri
Bilal Karabulut 1

Afrika'daki Bölgesel Organizasyonlar ve Kriz Yönetimi: Kenya'da Kriz Yönetimi ve Afrika Birliği Örneği
Kieran E. Uchehara 19

Türkiye'de Asker-Hükümet İlişkisi: Albay Talat Aydemir Örneği
Diren Çakmak 35

Rusya'nın Türkiye Siyasetinde Ermeni Kartı (1878-1918)
Yusuf Sarınay 69

Amerikan Misyonerlerine Anadolu Halkının Tepkisi ve Bunun Osmanlı-Amerikan İlişkilerine Etkileri
Necla Günay 107

Jön Türk Hareketi Üzerine Kavramsal Bir Çerçeve
Cenk Reyhan 121

Birinci Balkan Harbi ve Selanik'in Kaybı
Nuri Yavuz 139

Atatürk Döneminde Eğitim Alanında Yaşanan Gelişmeler
Bahattin Demirtaş 155

Atatürk İlkeleri Ve İnkılâp Tarihi Dersinin Öğretiminde Karşılaşılan Sorunlar (Gazi Üniversitesi Örneği)
Bülent Akbaba 177

İskit İmparatorluğu'nun Yıkılış Nedenleri
İlhami Durmuş 199

Seredniy Stoh ve Yamnaya Kültürleri
Çev: Fatih Şengül 215

Patrikhane İle İlgili Bir Belge / Bir Uyarı
Aytunç Altındal 225

Akademik Bakış Dergisi Yönergesi 231

Atatürk İlkeleri Ve İnkılâp Tarihi Dersinin Öğretiminde Karşılaşılan Sorunlar (Gazi Üniversitesi Örneği)

The Problems Faced in the Teaching of the Atatürk Principles and Revolution History Course (A Gazi University Example)

Bülent Akbaba*

Özet

Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihi yüksek öğretim kurumlarında okutulan zorunlu derslerden bir tanesidir. Gençlere Türkiye Cumhuriyeti'nin hangi şartlarda kurulduğunu anlatabilmek ve bu cumhuriyeti yaşatabilmek için Cumhuriyetin kurucusu olan Atatürk'ün ortaya koyduğu ilke ve inkılâplarını tanıtmayı ve bunları değerlendirmeyi amaçlayan Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihi dersinin öğretiminde çeşitli sorunlarla karşılaşılmaktadır. Bu çalışmada, Gazi Üniversitesi öğrencilerinin Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihi dersinde karşılaşılan sorunlara yönelik görüşleri belirlenmeye çalışılmıştır.

Anahtar Kelimeler: *Atatürk İlkeleri, İnkılâp Tarihi, sorunlar, öğrenci görüşleri*

Abstract

The Ataturk Principles and Revolution History course is a compulsory course in the higher education institutions. There are some problems faced in the Ataturk Principles and Revolution History course which aims to introduce and evaluate the principles and revolutions of Ataturk who is the founder of the Republic to explain in which conditions the republic was established and the continuation of the republic to the youth. In this study, the student views of the problems faced in Gazi University students' of the Ataturk Principles and Revolution History course were aimed to be identified.

Key Words: *Ataturk Principles, Revolution History, problems, student views*

Giriş

Dünyada olduğu gibi Türkiye Cumhuriyeti'nin insan yetiştirme düzeni içerisinde ulusal kimliğin şekillenmesinde tarih alanı önemli bir işlevi yerine getirmektedir. Cumhuriyetin modernleşme kurgusuna yaklaşımında Atatürk-

* Arş. Gör., Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, akbaba@gazi.edu.tr

çülük ve Türkiye Cumhuriyeti tarihi bu bağlamda özgün bir yer tutmaktadır.[1] Türkiye Cumhuriyeti'nin tarihî varlığını anlamlandıran geçmiş deneyimine baktığımızda niçin yapıldığı açık olan Millî Mücadele gerçeği; çağdaş uygarlığın gereği hayata geçirilen inkılâplar, millî kimliğimizin ve çağdaşlaşmamızın ideolojik üslubu olan Atatürkçü düşünce sistemi güvenli bir geleceğimizin niçin, nasıl ve neden olmasının ana temalarını biçimlendirmeye devam etmektedir.[2]

Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihi, yetişen kuşaklara çağdaş toplum koşullarını, demokrasi ilke ve ülkülerini, Türkiye'nin karmaşık uluslararası ilişkiler içinde karşısına çıkan sorunları çözmede ne gibi güçlüklerle karşılaştığını tanıtabilecek nitelikte bir derstir.[3] Bu derste öğrencilerden sadece tarih bilgisi edinmeleri beklenmemektedir. Türkiye Cumhuriyeti Devleti'nin temelini teşkil eden Atatürk ilke ve inkılâplarını, bunların oluşum sürecinde tarihî olayları kavrayan, onu benimseyen ve devamını sağlama bilincinde olan öğrenciler yetiştirilmeye çalışılmaktadır. Tarih araştırmacılığı tarihsel gerçekleri mümkün olduğunca tarafsız bir biçimde ortaya koymaya çalışır. Fakat kültürlenme sürecinde bir araç olarak düşünüldüğünde İnkılâp Tarihi dersi sadece tarihsel araştırma yapabilen, eleştirel düşünebilen ve tartışabilen bir tarih öğrencisi değil, onu yaşatmaya çalışan bireyler yetiştirme amacındadır.[4]

Bu dersin başladığı 1933 yılından beri Türkiye'de darboğazlardan geçildikçe, siyasal dalgalanmalar oldukça, gençliğin Atatürk ilkelerinden ve Türkiye Cumhuriyeti'nin temel ilkelerinden uzaklaşmakta olduğu gündeme getirilmiştir. Bu darboğazların neden gerçekleştiği üzerinde durulmuş ve bunun da bir çaresi olarak İnkılâp Tarihi derslerinin daha güzel bir şekilde ele alınması, bunların daha iyi özümsenmesi, bu dersi iyi kavramış bir gençlik yetiştirilmesi için planlar yapılmıştır.[5]

Genel olarak İnkılâp Tarihi öğretiminin sorunları, tüm eğitim kategorilerinde benzer şekillerde ortaya çıkmakta yahut öyle olduğu zannedilmektedir. Bu dersin amaçlarının gerçekleşme oranlarının düşüklüğü, alışılageldiği

1 Mustafa Yılmaz, Türk Eğitim Sisteminde Atatürkçülük ve Cumhuriyet Tarihi Öğretimi (Ed. Yasemin Doğaner), Hacettepe Üniversitesi Yayınları, Ankara, 2006, s. 3.

2 Celal Metin, "T.C. İnkılâp Tarihi ve Atatürkçülük Dersi Konularının Ortaöğretimde Öğretimi", Türk Eğitim Sisteminde Atatürkçülük ve Cumhuriyet Tarihi Öğretimi (Ed. Yasemin Doğaner), Hacettepe Üniversitesi Yayınları, Ankara, 2006, s. 46

3 Özer Ozankaya, Türk Devrimi ve Yüksek Öğretim Gençliği, A.Ü. s. B.F. Yay., Ankara, 1978, s. 3.

4 İsmail Acun, "T.C. İnkılâp Tarihi ve Atatürkçülük Dersi Öğretiminde Bilgi ve İletişim Teknolojilerinin Etkili Kullanımı", Türk Eğitim Sisteminde Atatürkçülük ve Cumhuriyet Tarihi Öğretimi (Ed. Yasemin Doğaner), Hacettepe Üniversitesi Yayınları, Ankara, 2006, s. 155

5 Seçil Akgün, "Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihinin Amaç ve Kapsamı", Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihinde Yöntem Arayışları, Ankara: Hacettepe Üniversitesi Yayınları, Ankara, 2004, s. 15.

gibi ders kitabı, içerik, öğretmen yeterlilikleri gibi sorunlara bağlanma eğilimi göstermektedir. Bu durum, eğitim sürecinin bütün aşamalarında aynıdır. Türkiye'de bu alanın öğretiminin ilk, orta ve yüksek öğretim basamaklarında yapılmasına rağmen, her basamakta aynı türde problemlerle karşılaşılması şaşırtıcıdır. Farklı öğretim düzeylerinde benzer, hatta aynı sorunların yaşanıyor olması sorunların ya da düzeylerin teşhisinde bir yanlışlığın olduğunu göstermektedir. Türkiye'de ilköğretimde de yüksek öğretimde de aynı içeriğin, aynı yöntem ve tekniklerle, benzer materyallerle sunulduğu "göz önünde bulundurulduğunda", farklı düzeylerde aynı sorunların yaşanıyor olmasındaki garabet, çarpıcılığını yitirerek normalleşebilir.[6] Salt bir tarih dersi olmaktan ziyade Türkiye Cumhuriyeti'nin varlığını devam ettirme yolunda bir amaca hizmet eden Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihi dersinin bu amaçlara istenilen düzeyde hizmet edebilmesi için dersin uygulamasında var olan sorunların ortadan kaldırılması gerekmektedir.

Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihi dersinde karşılaşılan temel sorunlar; dersin içeriğinin zaman aralığının belirlenmesi, dersin rejim dersi olarak görülmesi ve siyasî iradenin derse müdahalesi, ders kitapları, öğretim elemanlarının niteliği, derste kullanılan öğretim yöntemleri ve öğretim materyallerinin sınırlılığı, dersin farklı eğitimi basamaklarındaki öğrenci kitlesinin gelişim düzeylerini ve bireysel özelliklerini dikkate almadan benzer içerikle sunulması ve tekrar edilmesi, öğrencilerin dersin gerekliliğine olan inanç düzeyleri, Mustafa Kemal Atatürk'ün fikirlerinin net bir şekilde aktarılamaması şeklinde sıralanabilir.

Dersin İçeriğinin Zaman Aralığının Belirlenmesi

İnkılâp Tarihi ve bu olay ile Atatürk tarafından gerçekleştirilen Türkiye Cumhuriyeti Tarihini ele alırken, her şeyden önce konunun zaman tespitini ve olayın tanımını yapmak gerekmektedir.[7] Bazı çalışmalarda Türk inkılâbının başlangıç tarihi olarak Osmanlı Devleti'nin son devirlerinde gerçekleştirilmeye çalışılan yenileşme hareketleri alınmaktadır. Ancak bu başlangıç tarihi konusunda yazarlar arasında henüz bir uzlaşmaya varılmadığı görülmektedir. Aynı şekilde İnkılâp Tarihinin diğer ucunun 1938'mi, 1960'mı, 1980 sonrası mı olacağı anlaşılmamaktadır.[8] Aybars'a göre konunun kronolojik sınırları-

6 Mustafa Safran, "İnkılâp Tarihi Öğretimine Yaklaşım Sorunları", *Tarih Eğitimi Makale ve Bildiriler*, Gazi Kitabevi, Ankara, 2006, s. 107.

7 Ergun Aybars, "Durum Tesbiti", *Tarih Metodolojisi ve Türk Tarihinin Meseleleri Kolokyumu*, Fırat Havzası Araştırma Merkezi, Elazığ, 1990, s. 173.

8 Mim Kemal Öke, "İnkılâp Tarihi Ana Bilim Dalı: Kapsam, Metodoloji ve Yaklaşımlar" *I. Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihi Semineri*, Ondokuz Mayıs Üniversitesi Basımevi, Samsun, 1985, s. 15.

nı tespit ederken başlangıç noktası, Millî Mücadele fikrinin ve eyleminin ortaya çıkışı tarihidir. Tam bağımsız yeni bir Türk devleti kurmak fikri ve eylemi Mustafa Kemal'in Samsun'a ayak basmasıyla başlamıştır. Atatürk'ün Nutuk'a 19 Mayıs 1919 tarihi ile başlaması bir rastlantı değil, hiç kuşkusuz bu tarihi gerçeği ortaya koymasıdır.[9] Toprak ise Türk inkılâbının başlangıç tarihinin 1919 olmasını sorunlu bir nokta olarak değerlendirmektedir. Cumhuriyeti kuran kadro doğal olarak bir devrin ardından böyle bir ders ihdas ettiği için ve rejimi pekiştirebilmek için olayı doğal olarak 1919'dan başlatmış olabilir. Ama bugün artık geçmişe çok daha serinkanlı bir biçimde bakabilmemiz gerekir. Türkiye olgusunun belirli kırılma noktalarını vurgulayarak ve Cumhuriyet'in getirdiği köklü dönüşümleri de gündeme getirerek çok daha geriye dönük, daha geniş bir zaman perspektifinde bu iş ele alınmalıdır. Tanzimat'a kadar geriye gidebilir.[10] Tanzimatla başlayan dönemin esaslı bir tahlili yapılmazsa Türk İnkılâbı anlaşılamaz. Atatürk ve arkadaşları XIX. yüzyıl sonundaki Osmanlı toplumunun içinden çıkmışlardır. Osmanlı Devleti'nde özellikle XIX. Yüzyıl sonlarına doğru yoğunlaşan siyasal akımlar üzerinde de durulmalıdır.[11] Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihi dersinin programı ve bu programa göre kaleme alınmış ders kitaplarında genel olarak İnkılâp Tarihi dersinin kronolojik sınırları çizilirken başlangıç noktası olarak Osmanlı Devleti'ndeki yenileşme hareketlerinin sistematik bir biçimde uygulanmaya çalışıldığı III. Selim dönemi olarak belirlenmektedir.

Ders içeriğinin kronolojik sınırları çizilirken ortaya çıkan başlangıç noktasının tayini meselesi konusunda bir ortak nokta bulunmuş gibi görünürken dersin içeriğinin günümüze kadar getirilmesi konusundaki tartışmalar ve uygulamadaki Hatay'ın anavatana katılması konusunun dersin İnkılâp Tarihi bölümünün son konusu olma durumu devam etmektedir. Mustafa Kemal'in ölümü ve Hatay Meselesinin çözüme kavuşturulması İnkılâp Tarihi açısından sınır sayıldığından bu güne kadar uzanan tarihsel süreç (kimilerince, aradan 50 yıl, 100 yıl geçmediği gerekçesiyle, öğrencilerin önüne sergilenemeyeceği biçimde yorumlanan, aslında tarih öğretiminde mesafe almış ülkelerde ders kitaplarına girmiş olan süreç) ders içeriğinin kapsamında dâhil edilmemektedir. Bu durum şu şekilde açıklanabilir: öğrenci içinde bulunduğu toplumun sorunlarından, niteliklerinden, uluslar arası ilişkilerden kaynaklanan gelişmelerden haberdar olamayacak; geçmiş ile gü-

9 Ergun Aybars, a.g.b., s. 173.

10 Bülent Tanör vd., *İnkılâp Tarihi Dersleri Nasıl Okutulmalı?*, Sarmal Yayınevi, İstanbul, 1997, s. 20.

11 Ahmet Mumcu, "Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihi Dersinin Öğretiminde Yapılan Yanlışlıklar", *I. Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihi Semineri*, 19 Mayıs Üniversitesi Basımevi, Samsun, 1985, s. 52.

nümüz arasında kurabileceği ilişki için çok önemli ve güncel olaylarda etkili olan son dönemleri iletişim dışında bırakmak zorunda kalacaktır. Yirminci yüzyılın yapısını, gerçeklerini değişen eğilimlerini algılayamayan ya da algılamasından yoksun bırakılan bir öğrenci, Atatürk İlkelerini ve İnkılâp Tarihini kavramakta, doğal olarak zorlanacaktır. Bu süreci yirminci yüzyıl gelişmeleri içinde değerlendirilmesi güçleşecektir. Yirminci yüzyılın tümü tarih konuları arasında yer almadıkça, inkılâp olarak nitelenen olgunun hazımsız kalacağı kesindir.[12] Bu ders özünde pedagojik amaç ağırlık taşımakla birlikte aslında öğrenciyi Türkiye bilgisiyle donatacak nitelikte olmalıdır. Türkiye sevgisi ancak bu donatımla gündeme gelebilir. Bunu yapabilmek için de aslında öğrenciyi günümüze kadar getirebilmemiz gerekir. Diğer bir deyişle, çok daha geniş bir zaman spektrumu içersinde olaya bakmamız gerekir. [13] Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihi derslerini en güncel sorunlarla ve güncel sorunların tarihsel boyutlarıyla ilişkilendirmeliyiz.[14] Derse mümkün olduğu kadar Osmanlı arka planından başladıktan sonra günümüze kadar getirmek, yirminci yüzyılda Türkiye toplumunun demokratikleşme çabalarını öğrenciye yansıtmak, öğrencilerimizin Cumhuriyet'e sahip çıkmaları için en etkin, en yararlı yöntem olarak görülmektedir. [15]

Dersin Rejim Dersi Olarak Görülmesi ve Siyasi İradenin Derse Müdahalesi

Doğuş gerekçesi itibarıyla bir "vatandaşlık bilgisi" dersi olarak yürütülen İnkılâp Tarihi dersleri, her durumda, kendi iç sorunlarıyla ilişkili olarak incelenmek yerine ille de bir "Atatürkçülük" sorunu olarak ele alınmış, hatta bu derslerin pedagojik sorunları, adeta bir "rejim" sorunu gibi algılanmıştır. Nihayetinde, ilgili öğretmenin sınıfta ne yapacağını tam olarak bilememesinden, ders kitaplarının ve müfredatın belli değişkenler gözetilerek hazırlanmamasından kaynaklanan birçok basit problem, bu tür yaklaşımlarla çözümsüz bırakılmıştır.[16]

Ders Kitapları

Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihi derslerinde ağırlıklı olarak kullanılan öğretim materyali ders kitabıdır. Yüksek öğretimdeki derslerin tek bir kitap üze-

12 İlhan Aksoy, "T.C. İnkılâp Tarihi ve Atatürkçülük Dersi Konularının Yükseköğretimde Öğretimi", *Türk Eğitim Sisteminde Atatürkçülük ve Cumhuriyet Tarihi Öğretimi* (Ed. Yasemin Doğaner), Hacettepe Üniversitesi Yayınları, Ankara, 2006, s. 68.

13 Bülent Tanör vd., a.g.e., s. 20.

14 Ergun Aybars, "Türk Devrim Tarihi Dersleri Üniversitelerde Nasıl Verilmelidir?", *Tarih Öğretimi ve Ders Kitapları* (Haz. Salih Özbaran), Dokuz Eylül Yayınları, İzmir, 1998, s. 301.

15 Şevket Pamuk, "Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihinin Amaç ve Kapsamı", *Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihinde Yöntem Arayışları*, Hacettepe Üniversitesi Yayınları, Ankara, 2004, s. 28.

16 Mustafa Safran, a.g.m., s. 99.

rinden takip edilmesi bilimsel anlamda büyük bir eksiklik olmasına rağmen Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihi ders kitabı dersin temel kaynağı olarak görülmekte ve kullanılmaktadır. Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihi dersinin temel kaynağı olarak görülen ders kitapları, birkaç istisna dışında çağdaş toplumbilimleri çözümleme araçlarıyla donatılmış bir yapıda olmadığından, orta öğretim ders kitaplarından, ayrıntıların aşırı vurgulanması dışında bir farkları bulunmamaktadır.[17] Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihi dersi için tavsiye edilen kitapların İnkılâp Tarihimizi bütün yönleriyle ele aldığı, konuyla ilgili bütün kaynaklara inilerek yazıldığı iddia edilemez.[18]

Eğer Türkiye'de yaratıcı düşünceli, insan haklarına saygılı, laikliği, demokrasiyi ve insanlığın günümüzde geçerli tüm çağdaş değerlerini özümsemiş yurttaşlar yetiştirmek gibi bir kaygımız varsa, Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihi ders kitaplarını, tarih ve sosyal bilimlerin diğer dallarınca yapılan araştırmaların ortaya koyduğu birikim ışığında, Türkiye Cumhuriyetinin çağdaş siyasal gelişmelerini, dünyanın diğer ülkelerinde olduğu gibi günümüze dek uzanan bir süreklilikle, bünyesindeki sosyo-ekonomik ve siyasal iktidar mücadelelerinden bu mücadelenin dinamiklerine dek çok partili siyasal yaşamını, Türkiye'nin kendisine ve uluslar arası konjonktüre özgü dinamiklerden kaynaklanan nedenlerine ve sonuçlarına dek askerî darbelerini, anayasalarını, sendikal hareketlerini, sağ ve sol siyasal akımlarını, kültürel ve toplumsal değişmelerini, ekonomik paketlerini vb. tüm gelişmelerini de kapsayan bir içeriğe büründürmek zorundayız.[19]

Öğretim Elemanı

Dersin öğretiminde öğretmen merkezli yapıdan öğrenci merkezli bir yapıya geçişin gerekliliği ifade edilmekle birlikte dersin amaçlarına ulaşabilmesi ve öğrencilere rehberlik edilmesi konusunda öğretim elemanının etkililiği göz ardı edilemez. Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihi dersinin öğretim elemanın niteliği dersin kapsam ve kitabından daha çok ön plana çıkmaktadır. Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihi dersi konularının yüksek öğretim kurumlarında öğretim noktasında kontrol mekanizmasının dersi veren öğretim elemanında olduğunu görmekteyiz. Bu durum öğretmen merkezli bir yapıyı da beraberin-

17 Ersin Kalaycıoğlu, "Bir Siyasal Değer ve Tutum Aktarma Süreci olarak Atatürk İlkelerinin Öğretimi ve Üniversite", *I. Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihi Semineri*, Samsun, 1985, s. 39.

18 Nuri Köstüklü, 1991, *Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihi'nin Meseleleri Üzerine Bazı Düşünceler*, ATA Dergisi Ayrı Basım, Sayı 1, Konya: Selçuk Üniversitesi Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihi Araştırma ve Uygulama Merkezi, s. 37.

19 Erdal Aslan, "Devrim Tarihi Ders Kitapları", *Tarih Öğretimi ve Ders Kitapları*, (Haz: Salih Özbaran), Dokuz Eylül Yayınları, İzmir, 1998, s. 318.

de getirmektedir.[20] Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihi derslerini veren kimseler mutlaka tarih ve siyaset bilim konularında araştırmalar yapmış ve çeşitli teorik perspektifler ile dönemin koşullarını çok iyi bilen kişiler olmalıdır.[21] Derste istenilen sonuçların elde edilmesi öğretim elemanının ufkuna, kullandığı öğretim yöntemleri ve materyallerine ve derse getirdiği bilimsel zenginliğe bağlıdır.[22]

Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihi dersine giren öğretim elemanlarına yönelik eleştirilerin en başında bu alanda uzmanlaşmamaları, çoğunlukla tarihin farklı alanlarında eğitim gördükten sonra bu dersi yürüttükleri yönündedir.

Öğretim Yöntemi ve Öğretim Materyalleri

Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihi dersine getirilen eleştirilerden bir tanesi de diğer tarih derslerinde olduğu gibi ezber dersi olduğu yönündedir. Derste verilen bilgilerin içeriğinin ve sunuluş biçiminin hiç değişmediği ve bir süre sonra ilgi çekici olmaktan çıktığı belirtilmektedir. Bu da yüksek öğretim sıralarında verilecek olan derse ön yargı ile başlanması ve dersten beklentinin oldukça düşük olması ile sonuçlanmaktadır.[23]

Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihi ders içeriği, hem geleneksel hem çağdaş öğretim yöntemlerinin çok etkili bir şekilde kullanılmasına olanak sağlayacak niteliktedir. Bu niteliğe sahip olmasına rağmen dersin sunumunda en çok kullanılan öğretim yöntemi düz anlatım olmaktadır. Yaklaşık 80 dakikalık zaman diliminde kürsüde konuşma yapan öğretim elemanının kısmen etkin, onu dinleyen öğrencilerin ise tamamen pasif bir konumda bulunduğu Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihi dersi öğrencilerde bir heyecan ve istek uyandırmaktan uzak, dersin amaçlarının gerçekleşmesine hiçbir katkı sağlamayacak bir yapıdadır.

Öğretmen merkezli yöntemlerden öğrenci merkezli yöntemlere geçişin sağlanmaya çalışıldığı ilköğretim ve orta öğretim programlarıyla uyumlu olarak yüksek öğretimdeki Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihi dersi de öğrenci merkezli bir yapıya kavuşturulmalıdır. Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihi

20 İlhan Aksoy, a.g.b., s. 64.

21 Şükrü Hanioğlu, "Atatürk İlkeleri Anabilim Dalı: Kavramlar, Kaynaklar ve Metodoloji Sorunları", *I. Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihi Semineri*, Ondokuz Mayıs Üniversitesi Basımevi, Samsun, 1985, s. 43.

22 Bülent Tanör vd., a.g.e., s. 24.

23 Yasemin Doğaner, "Yüksek Öğretimde Atatürk İlke ve İnkılâplarının Öğretimiyle İlgili Düşünceler", *Türkiye Cumhuriyeti İnkılâp Tarihi ve Atatürkçülük Konuların Öğretimi*, Atatürk Araştırma Merkezi Yayınları, Ankara, 2005, s. 285.

dersi de oluşturmacı yaklaşıma göre öğrencilerle işlenebilir. Bilindiği gibi, oluşturmacılık yaklaşımı öğrencilerin ön yaşantılardan hareket etmeyi ve öğrencilerin bireysel ya da grup olarak dokümanlar üzerinde "sosyal bilimci gibi çalışarak" öğrenmesini vurgulamaktadır. Oluşturmacılık yaklaşımına göre öğrencilerin dokümanlarla çalışmalarının sağlanması olguları da daha kalıcı öğrenmelerini sağlayabilir.[24] Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihi dersinin öğretiminde kullanılan öğretim materyalleri ders kitabı ile sınırlı kalmamalıdır. Dönemin tarihine tanıklık edecek birinci elden kaynakların kullanılması, öğrencinin ders kitabında yer alan veya öğretim elemanının anlatımındaki tarih bilgisine zorunlu şahitliğini ortadan kaldıracaktır. Ders ile ilgili birinci elden kaynakların (fotoğraf, karikatür, resim, telgraflar, belgeler, haritalar, belgeseller vb.) öğrenciler tarafından kullanılması, sorgulanması ve bu kaynaklardan yola çıkarak tarihsel bilgiye ulaşılması veya var olan bilginin farklı kaynaklarla desteklenmesi gerekmektedir.

Farklı Eğitim Basamaklarında Dersin Tekrar Edilmesi

İlköğretimin ve orta öğretimin son sınıflarında adı farklı olmakla birlikte içeriği Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihi dersiyle aynı olan bir dersi alan ve yüksek öğretimde bu dersi tekrar almak durumunda bulunan öğrencilerde bir bıkkınlığın bulunması kadar doğal bir psikolojik sonuç yoktur.[25] Farklı öğretim basamaklarında dersin amaçlarının aynı ifadelerle belirtilmesi ve üç öğretim kademesinde de ders içeriğinin aynı olması Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihi dersinin bir problemi olarak karşımıza çıkmaktadır. Dersi üç defa almak durumunda kalan öğrenciler bu durumdan şikâyetçi olmaktadırlar. Konu tekrarı yerine farklı öğretim basamaklarında farklı ders içeriklerin uygulanması öğrencilerin bu şikâyetlerinin ortadan kalkmasını sağlayacaktır. İnkılâp Tarihi öğretimi, eğitim sürecinin bütün basamakları göz önünde bulundurularak tartışılmalıdır. İlk, orta ve yüksek öğretimde, İnkılâp Tarihi derslerinin, bu basamakların genel karakteristik özelliklerine göre düzenlenmemesi, öğretimin "öğrenene göre" yapılması gerektiği ilkesini çiğnemek anlamına gelmektedir.[26]

Öğrencilerin Dersin Gerekliliğine Olan İnanç Düzeyleri

Bloom'a göre, bir derste tam öğrenmenin gerçekleşebilmesinin önkoşullarından biri, öğrencilerin o derse yönelik olumlu bir tutuma sahip olmasıdır. Bu olumlu tutum, öğrencinin söz konusu dersi ve öğretmenini sevmesi, onu önem-

24 Bahri Ata, "İlköğretim 8. Sınıf Türkiye Cumhuriyeti İnkılâp Tarihi ve Atatürkçülük Dersinin Taslak Programının Geliştirilmesinde Karşılaşılan Sorunlar" 2006, *Türk Eğitim Sisteminde Atatürkçülük ve Cumhuriyet Tarihi Öğretimi* (Ed. Yasemin Doğaner), Hacettepe Üniversitesi Yayınları, Ankara, 2006, s. 123.

25 Ahmet Mumcu, a.g.b., s. 53.

26 Mustafa Safran, a.g.m., s. 110.

li/faydalı bulmasıdır.[27] Üniversite öncesindeki iki öğretim kademesinde de bu dersi almış öğrencilerin Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihi dersine karşı olumsuz bir tutum sergiledikleri gözlemlenmektedir. Özelikle fen, teknik ve sağlık alanındaki öğrenciler için Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihi bir formalite dersi olarak görülmektedir.[28] Özellikle bu alanda öğrenim gören bireylerin meslek dersleriyle büyük bir uyum veya ilinti kurulamadığı sürece, öğrencilerin dikkatlerini çekebilecek bir nitelikte olmayan tekrar niteliğindeki Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihi derslerinin onların siyasal bilgi ve tutumlarını etkileme olasılığı düşüktür.[29]

Öğrencilerin derse yönelik olumsuz tutum geliştirme sebeplerinden biri de onu yaşamla ilgili bulmayışlarıdır. Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihi dersi, içerik olarak iki kısımdan oluşmaktadır. Birinci kısım, Türkiye Cumhuriyeti Tarihi, ikinci kısım ise Atatürkçülük konularını kapsamaktadır. Özellikle ikinci kısımda öğrencinin Atatürkçülüğü öğrenmesi, içselleştirmesi ve yaşamına transfer etmesi beklenmektedir. Oysa öğrenci, Atatürkçülük hakkında öğrendikleri ile günlük hayatta gördükleri arasında bir ilinti/paralellik göremeyince, öğrendiklerinin doğruluğu/gerekliliği konusunda kuşkuya düşmektedir. Örneğin Atatürkçü sistem, ulus devlet modelini, tam bağımsızlığı öngörürken, öğrenci siyasî iktidarların bunlarla örtüşmeyen politikalar izlediğini görünce, okulda öğrendiklerini sorgulamaktadır. Aynı şekilde, devletçilik ilkesine bağlı olması beklenen öğrenci, günlük yaşamında Türkiye'nin kamu iktisadî teşekküllerinin özelleştirildiğini, böylece devletçilikten doludizgin uzaklaşıldığını görmekte, böylece zihninde yeni paradokslar oluşmaktadır.[30]

Yüksek öğrenimin ihtisaslaşma yolundaki gençliğine kendi ilgi alanından bambaşka bir bilimin iletilmesi terminolojiden kavramaya kadar türlü iletişim güçlükleri getirmektedir. Dersi okutacak öğretim üyelerinin seslendiği öğrencilerin ihtisas özelliklerini dikkate alarak metotlarını bu olgulara göre yönlendirmeleri gerekmektedir.[31]

27 Cemil Öztürk, "İlk ve Orta Öğretim Kurumlarında Türkiye Cumhuriyeti İnkılâp Tarihi ve Atatürkçülük Konularının Öğretimi", *İlk ve Orta Öğretim Kurumlarında Türkiye Cumhuriyeti İnkılâp Tarihi ve Atatürkçülük Konularının Öğretimi: Mevcut Durum, Sorunlar ve Çözüm Önerileri*, (Haz. Mehmet Saray-Hüseyin Tosun), Atatürk Araştırma Merkezi Yayınları, Ankara, 2005, s. 52.

28 Ali Arslan, "İnkılâp Tarihi ve Tarih Derslerinde Başarı Nasıl Sağlanır?", *İlk ve Orta Öğretim Kurumlarında Türkiye Cumhuriyeti İnkılâp Tarihi ve Atatürkçülük Konularının Öğretimi: Mevcut Durum, Sorunlar ve Çözüm Önerileri*, (Haz. Mehmet Saray-Hüseyin Tosun), Atatürk Araştırma Merkezi Yayınları, Ankara, 2005, s. 67.

29 Ersin Kalaycıoğlu, a.g.b., s. 39.

30 Cemil Öztürk, a.g.b.,, s. 53.

31 Seçil Akgün, "Metod", *Tarih Metodolojisi ve Türk Tarihinin Meseleleri Kolokyumu*, Fırat Havzası Araştırma Merkezi, Elazığ, s. 197.

Mustafa Kemal Atatürk'ün Fikirlerinin Net Bir Şekilde Aktarılamaması

Dersin etkinliğini azaltan bir diğer faktör de gerek program ve ders kitaplarının, gerekse -genel olarak- öğretmenlerin, Atatürkçülüğü dogmatik bir ideoloji gibi sunmasıdır. Oysa Atatürk bizzat kendisi geriye bir dogma bırakmadığını, Cumhuriyet nesilleri için tek mirasının akıl ve bilim yolu olduğunu ifade etmiştir. Bugünkü durumuyla Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihi dersi, Atatürkçülüğün, özüne aykırı olarak, bugüne transfer edilmesi son derece güç bir tarihî miras olarak algılanmasına yol açmaktadır.[32] Atatürk'ün Türk milleti için çizdiği çağdaş uygarlık yolunun niteliği bir türlü derinlemesine anlatılamamıştır. Bundan dolayıdır ki öğretim elemanları kendi görüşlerine ve takdirlerine göre bu konuda öğrencileri aydınlatmaya çalışmaktadırlar.[33] Atatürk ilkelerinden bir kural koyma veya düzenleme olayı yahut kronolojik gelişmeler halinde bahsedilmekle yetinilmektedir. Atatürk ilkelerinin çağdaş siyaset bilimi, ekonomi, sosyal psikoloji, sosyoloji veya antropoloji bilimlerinin analiz araçlarıyla incelenmesi büyük ölçüde yapılmamış olarak kalmaktadır.[34]

Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihi dersinin temel sorunu dersin veriminin artırılması olarak algılanıyorsa çözüm farklıdır ve genel eğitim içerisinde ve ancak onunla bir arada değerlendirilerek çözüme kavuşturulabilir. Sorun bu dersin tarihinde sıkça görüldüğü gibi, siyasî iradenin dersin içeriğine ve alanına müdahalesi ise üretilecek çözüm önerileri farklı olacaktır. Eğer sorun, en önemli vasfı bir millet yaratarak bir modernleşme dinamiği oluşturmayı başaran Kemalizm'in küreselleşen dünyada kendisini Avrupa Birliğine yaslamaya çalışan Türkiye için ne anlam ifade edebileceğinin belirlenmesi ise üretilebilecek çözüm önerileri farklı olacaktır.[35]

Amaç

Bu araştırmanın amacı Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihi dersinde karşılaşılan sorunları tartışmak ve bu konuda Gazi Üniversitesi öğrencilerinden seçilen örneklem grubunun görüşlerini yansıtarak bu derste karşılaşılan sorunlara yönelik çözüm önerileri sunmaktır.

32 Cemil Öztürk, a.g.b., s. 55.

33 Ahmet Mumcu,a.g.b., s. 52.

34 Ersin Kalaycıoğlu, a.g.b., s. 36.

35 Sadık Erdaş, "Atatürk'ten Günümüze "Türk İnkılâp Tarihi" Derslerine Genel Bir Bakış, *Türk Eğitim Sisteminde Atatürkçülük ve Cumhuriyet Tarihi Öğretimi* (Ed. Yasemin Doğaner), Hacettepe Üniversitesi Yayınları, Ankara, 2006, s. 9.

Yöntem

Bu araştırma betimsel bir çalışmadır. Bu araştırma çok sayıda elemandan oluşan bir evrende, evren hakkında genel bir yargıya varmak amacıyla evrenin tümü ya da ondan alınacak bir grup üzerinde yapılan tarama modelindedir.

Evren ve Örneklem

Araştırmanın evrenini Gazi Üniversitesi'nde öğrenim gören ve Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihi dersini alan lisans öğrencileri oluşturmaktadır. Araştırmanın örneklemini ise Gazi Üniversitesi'nin 8 Fakültesi'nde (Gazi Eğitim, Hukuk, İktisadi ve İdari Bilimler, Tıp, Mühendislik ve Mimarlık, Diş Hekimliği, Mesleki Eğitim ve Fen Edebiyat Fakültesi) öğrenim gören ve Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihi dersini alan 1350 öğrenci oluşturmaktadır.

Veri Toplama Aracı ve Verilerin Çözümlenmesi

Veri toplama aracı olarak Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihi dersinde karşılaşılan temel sorunları belirlemeye yönelik bir anket kullanılmıştır. Bu ankette kişisel bilgilere ilişkin 5, Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihi dersinin temel sorunlarına yönelik 11 ifade yer almıştır. Geliştirilen veri toplama aracında likert tipi bir ölçek kullanılmıştır. Her maddeye verilecek cevap kodları 1,00 ile 5,00 arasında değişmektedir. Ölçeklerde yer alan aralıkların eşit olduğu (4/5) varsayımından yola çıkılarak, elde edilen bulguların değerlendirilmesinde esas alınan aritmetik ortalama aralıkları aşağıdaki şekilde belirlenmiştir.

5 4,21-5,00Tamamen katılıyorum

43,41-4,20Katılıyorum

32,61-3,40Kararsızım

21,81-2,60Katılmıyorum

11,00-1,80Hiç katılmıyorum

Ölçeğin kapsam geçerliliğini belirlemek amacıyla uzman görüşü alınmıştır. Verilerin faktör analizi için uygunluğu Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) katsayısı ve Barlett Sphericity testi ile incelenmiştir. KMO'nun .60'dan yüksek, Barlett testinin anlamlı çıkması verilerin faktör analizi için uygun olduğunu gösterir.[36] Anketin KMO katsayısı .764 olarak belirlenmiştir. Bu durum anketin faktör analizi için çok uygun olduğu göstermektedir. Bu uygulamadaki veriler 214 kişilik benzer bir örneklemden elde edilmiştir. Bu analizde .45 faktör yükü ve bir maddenin faktörlerdeki yük değerlerinin arasındaki farkın en az .10 ol-

36 Şener Büyüköztürk, *Sosyal Bilimler İçin Veri Analizi El Kitabı, Araştırma Deseni SPSS Uygulamaları ve Yorum*, Pegem A Yayıncılık, Ankara, 2003, s. 120.

ması dikkate alınmıştır. Ölçeğin güvenirlik katsayısı Cronbach Alpha değeri ile belirlenmiş; bu değer ,753 bulunmuştur. Bu sonuçlar ölçeğin geçerli ve güvenilir olarak kullanılabileceğini göstermektedir. Anketten elde edilen sonuçlar SPSS 15.0 for Windows programında analiz edilmiştir. Verilerin çözümlenmesinde, Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihi dersinde karşılaşılan sorunlara yönelik öğrenci görüşlerine ilişkin frekans-yüzde, aritmetik ortalama ve standart sapma değerleri kullanılmıştır. Cinsiyet, anne-baba eğitim düzeyi, mezun olunan lise türü öğrenim görülen fakülte türü değişkenlerine göre farklılık olup olmadığının belirlenmesinde ise t testi ve varyans analizi uygulanmıştır.

Bulgular ve Yorum

Bu bölümde araştırmaya dahil olan öğrenciler ile ilgili demografik bilgiler ve bu öğrencilerin Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihi dersinde karşılaşılan sorunlara yönelik görüşlerinin belirlenmesine yönelik veriler yer almaktadır.

Tablo 1. Araştırmaya katılan öğrencilerin cinsiyetleri

Cinsiyet	**f**	**%**
Bayan	751	55,6
Erkek	599	44,4
Toplam	1350	100

Tablo 2. Araştırmaya katılan deneklerin öğrenim gördükleri fakülteler

Fakülte	**f**	**%**
Eğitim Fakültesi	286	21,2
Hukuk Fakültesi	91	6,7
İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi	364	27
Tıp Fakültesi	83	6,1
Mühendislik ve Mimarlık Fakültesi	169	12,5
Diş Hekimliği Fakültesi	77	5,7
Mesleki Eğitim Fakültesi	116	8,6
Fen Edebiyat Fakültesi	164	12,2
Toplam	1350	100

Tablo 3. Araştırmaya katılan deneklerin annelerinin eğitim düzeyleri

Eğitim Düzeyi	**f**	**%**
Okuma yazması yok	56	4,2
İlkokul	493	36,5
Ortaokul	179	13,3
Lise	354	26,2
Fakülte	249	18,4
Lisans üstü	19	1,4
Toplam	1350	100

Tablo 4. Araştırmaya katılan deneklerin babalarının eğitim düzeyleri

Eğitim Düzeyi	**f**	**%**
Okuma yazması yok	6	,4
İlkokul	278	20,6
Ortaokul	175	13
Lise	378	28
Fakülte	472	35
Lisans üstü	41	3
Toplam	1350	100

Tablo 5. Araştırmaya katılan deneklerin mezun oldukları lise türleri

Lise Türü	**f**	**%**
Lise	316	23,4
Meslek Lisesi	88	6,5
Anadolu Lisesi	171	12,7
Süper Lise	98	7,3
Öğretmen Lisesi	373	27,6
Fen Lisesi	49	3,6
Özel Lise	248	18,4
Diğer	7	,5
Toplam	1350	100

Tablo 6. Öğrencilerin Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihi Dersinde Karşılaşılan Temel Sorunlara Yönelik Görüşleri

	Hiç katılmıyorum		**Katılmıyorum**		**Kararsızım**		**Katılıyorum**		**Tamamen katılıyorum**			
İfadeler	**f**	**%**	**f**	**%**	**f**	**%**	**f**	**%**	**f**	**%**	$\overline{x}$	**ss**
Ders saatinin azlığı	221	16,4	421	31,2	310	23,0	280	20,7	118	8,7	2,74	1,20
Sınavlara yönelik işlenmesi	109	8,1	257	19,0	215	15,9	448	33,2	321	23,8	3,45	1,26
Siyasi bir eğilimle işlenmesi	311	23,0	513	38,0	278	20,6	178	13,2	70	5,2	2,39	1,12
Ders kitaplarının yetersizliği	216	16,0	462	34,2	255	18,9	284	21,0	133	9,9	2,74	1,23
Öğretim yöntemlerinin yetersizliği	155	11,5	335	24,8	268	19,9	404	29,9	188	13,9	3,10	1,24
Öğretim materyallerinin eksikliği	121	9,0	315	23,3	296	21,9	419	31,0	199	14,7	3,19	1,20
Öğretim elemanlarının yetersizliği	256	19,0	483	35,8	258	19,1	230	17,0	123	9,1	2,61	1,22

Öğrencilerin bu dersin gerekliliğine inanmaması	298	22,1	518	38,4	222	16,4	219	16,2	93	6,9	2,47	1,19
Ders içeriğinin günümüze kadar getirilmemesi	83	6,1	195	14,4	313	23,2	499	37,0	260	19,3	3,48	1,13
Ders içeriğinin belirlenmesinde siyasi görüşlerin etkili olması	208	15,4	420	31,1	319	23,6	260	19,3	143	10,6	2,78	1,22
Mustafa Kemal Atatürk'ün düşüncelerinin aktarılamaması	165	12,2	302	22,4	274	20,3	371	27,5	238	17,6	3,15	1,29

Tablo 6'da öğrencilerin Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihi dersinde karşılaşılan sorunlara yönelik görüşlerinin frekans ve yüzde değerleri ile bu görüşlerin puanlarının aritmetik ortalaması ve standart sapması verilmiştir. Ders saatinin azlığı konusundaki ifadeye öğrencilerin % 16,4'ü tamamen katılmadığını, % 31,2'si ise katılmadığını ifade etmektedir. Ders saatinin az olduğu fikrine katılanların oranı % 20,7 tamamen katılanların oranı ise % 8,7'dir. Bu ifadeye yönelik öğrenci görüşlerinin puanlarının ortalaması ($\overline{x}$ = 2,74) olup bu değer ölçekte yer alan aralıkların eşit olduğu (4/5) varsayımından yola çıkılarak, elde edilen bulguların değerlendirilmesinde esas alınan aritmetik ortalama aralıklarının kararsızım basamağındadır. Bu durum Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihi dersinin haftada iki saat olmasının öğrenciler açısından uygun görüldüğü şeklinde yorumlanabilir.

Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihi dersinin sınavlara yönelik işlenmesine yönelik ifadeye katılan öğrenciler örneklemin % 50'sini aşmaktadır. Bu ifadeye yönelik görüşlerin puanlarının ortalaması ($\overline{x}$ = 3,45) olup bu değer ankette yer alan 11 ifadenin içinde ortalaması en yüksek ikinci değerdir. Bu durum tarih derslerinin genelinde ortaya çıkan ezber dersi olarak görülmesinin bir sonucudur. Derste anlatılan olayların gündelik hayatta işlevsel bir nitelik taşımadığı sadece sınavda sorulan soruların cevaplanmasına yaradığı şeklindeki eleştiri Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihi dersinde de sıkça dile getirilmektedir.

Dersin siyasî bir eğilimle işlendiği fikrine öğrencilerin % 23'ü tamamen katılmadığını, % 38'i ise katılmadığını belirtmiştir. Bu durum Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihi dersini toplumun belirli bir siyasî grubundaki bireylerin okuttuğu yönündeki yersiz ve akademik bakış açısından ziyade siyasî olan değerlendirmeleri boşa çıkarmaktadır.

Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihi ders kitaplarının yetersizliği konusundaki ifadeye verilen cevaplar içinde en büyük grubu % 34,2 ile katılmıyorum diyen öğrenciler oluşturmaktadır. Bu ifadeye yönelik görüşlerin puanlarının

ortalaması ($\overline{x}$ = 2,74) olup bu değer bulguların değerlendirilmesinde esas alınan aritmetik ortalama aralıklarının kararsızım basamağındadır.

Öğretim yöntemlerinin yetersizliği konusundaki ifadeye verilen cevaplar içinde en büyük grubu % 29,9 ile katılıyorum diyen öğrenciler oluşturmaktadır. Bu ifadeye tamamen katılan öğrencilerin oranı ise % 13,9'dur. Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihi dersinin de çoğunlukla düz anlatım yöntemiyle işlendiği sıkça ifade edilmektedir. Bu dersin etkin bir şekilde yapılması ve amaçlarına hizmet edebilmesinde farklı öğretim yöntemlerinin kullanılması büyük bir önem taşımaktadır.

Öğretim materyallerinin eksikliği konusundaki ifadeye verilen cevaplar içinde en büyük grubu % 31 ile katılıyorum diyen öğrenciler oluşturmaktadır. Öğrencilerin % 14,7'si de bu ifadeye tamamen katılmaktadır. Örneklem grubunun yarısına yakın bir bölümü derste kullanılan öğretim materyallerinin eksik olduğunu ifade etmektedir. Bu durum dersin amaçlarının gerçekleşmemesinde ve dersin sevilmeyen dersler bölümünde olmasında etkili faktörlerden bir tanesidir.

Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihi dersini veren öğretim elemanlarının yetersizliği ifadesine öğrencilerin yaklaşık % 55'i katılmamaktadır. Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihi dersini veren öğretim elemanlarının alanda uzman olmadığı, farklı disiplinlerden geldikleri ve bu alanda nitelikli elemanların olmadığı fikrine öğrencilerin çoğunluğu katılmamaktadır.

Öğrencilerin bu dersin gerekliliğine inanmaması ifadesine araştırmaya katılan öğrencilerin % 60'ı katılmamaktadır. Bu durum dersin amaçları ve işlevi düşünüldüğünde olumlu bir durumdur.

Ders içeriğinin günümüze kadar getirilmemesi Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihi dersi ile ilgili getirilen en önemli eleştirilerden bir tanesidir. Araştırmaya katılan öğrencilerin yaklaşık % 60'ı bu dersin içeriğinin günümüze kadar getirilmesi yönünde görüş belirtmektedir. Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihi dersinin içeriğinin Hatay'ın anavatana katılması ile bitirilmesi ve 1939'dan günümüze kadar olan tarihsel sürecin herhangi bir derste ele alınmaması üniversite gençliğinin yakın tarihimiz konusunda bilgi sahibi olamamasına neden olmaktadır. Ders içeriğinin günümüze kadar getirilmesi ifadesine verilen yanıtların puanlarının ortalaması ($\overline{x}$ = 3,48) olup bu değer ankette yer alan 11 ifadenin içinde ortalaması en yüksek olandır.

Ders içeriğinin belirlenmesinde siyasi görüşlerin etkili olması ifadesine öğrencilerin yaklaşık yarısı katılmamaktadır. Öğrencilerin % 23,6'sı bu konuda kararsızken, yaklaşık % 30'u bu fikre katıldıklarını ifade etmişlerdir.

Mustafa Kemal Atatürk'ün düşüncelerinin aktarılamaması ifadesine yönelik öğrenci görüşlerinin puanlarının ortalaması ($\overline{x}$ = 3,15) olup bu değer bulguların değerlendirilmesinde esas alınan aritmetik ortalama aralıklarının kararsızım basamağındadır.

Tablo 7. Öğrencilerin Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihi Dersinde Karşılaşılan Sorunlara Yönelik Görüşlerinin Cinsiyetlerine Göre Karşılaştırılması

Cinsiyet	N	$\overline{x}$	ss	sd	t	p
Bayan	751	3,01	,62	1348	1,626	,104
Erkek	599	2,95	,61			

Tablo 7 incelendiğinde, deneklerin Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihi dersinde karşılaşılan sorunlara yönelik görüşlerinin cinsiyetlerine göre anlamlı bir farklılık göstermediği belirlenmiştir ($t_{(1348)}$= 1,626; p>.05).Örneklem grubundaki bayan öğrencilerin Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihi dersinde karşılaşılan sorunlara yönelik görüşlerinin puanlarının ortalaması ($\overline{x}$ =3,01) iken, bu değer erkek öğrencilerde ($\overline{x}$ =2,95) olarak gerçekleşmiştir.

Tablo 8. Öğrencilerin Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihi Dersinde Karşılaşılan Sorunlara Yönelik Algılarının Öğrenim Gördükleri Fakültelere Göre Karşılaştırılması

Fakülte	N	$\overline{x}$	ss	f	p	Fark
Hukuk Fakültesi	91	2,91	,53	2,640	,010	Mesleki Eğitim Fakültesi-Hukuk Fakültesi
İİBF	364	3,07	,66			
Tıp Fakültesi	83	2,96	,61			
Mühendislik Mimarlık Fakültesi	169	2,92	,58			
Diş Hekimliği Fakültesi	77	3,06	,54			
Mesleki Eğitim Fakültesi	116	3,08	,61			
Fen Edebiyat Fakültesi	164	2,92	,63			
Toplam	1350	2,98	,62			

Tablo 8'e göre deneklerin Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihi dersinde karşılaşılan sorunlara yönelik görüşlerinin öğrenim gördükleri fakültelere göre farklılık gösterdiği belirlenmiştir ($F_{(7-1342)}$=2,640; p<,05). Öğrencilerin Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihi dersinde karşılaşılan sorunlara yönelik görüşleri arasındaki farklılığı belirlemek amacıyla yapılan Schfee analizine göre Mesleki Eğitim Fakültesi'nde öğrenim gören bireyler ile Hukuk Fakültesi'nde öğrenim gören bireylerin görüşlerinin farklılaştığı görülmektedir.

Tablo 9. Öğrencilerin Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihi Dersinde Karşılaşılan Sorunlara Yönelik Görüşlerinin Annelerinin Eğitim Düzeylerine Göre Karşılaştırılması

Eğitim Düzeyi	N	$\overline{x}$	ss	f	p	Fark
Okuma yazması yok	56	3,00	,64			
İlkokul	493	2,97	,61			
Orta okul	179	3,00	,59			
Lise	354	3,00	,62	,168	,975	-
Fakülte	249	2,98	,63			
Lisansüstü	19	2,96	,78			
Toplam	1350	2,98	,62			

Tablo 9'a göre deneklerin Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihi dersinde karşılaşılan sorunlara yönelik görüşlerinin annelerinin eğitim düzeylerine göre farklılık göstermediği belirlenmiştir ($F_{(5\text{-}1344)}$=,168; p>,05). Bu sonuçlar deneklerin Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihi dersinde karşılaşılan sorunlara yönelik görüşlerinde ebeveynlerinin eğitim düzeylerinin dışındaki etkenlerin daha etkili olduğu şeklinde yorumlanabilir.

Tablo 10. Öğrencilerin Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihi Dersinde Karşılaşılan Sorunlara Yönelik Görüşlerinin Babalarının Eğitim Düzeylerine Göre Karşılaştırılması

Eğitim Düzeyi	N	$\overline{x}$	ss	f	p	Fark
Okuma yazması yok	6	3,09	,59			
İlkokul	278	2,98	,62			
Orta okul	175	2,93	,58			
Lise	378	2,96	,62	,808	,544	-
Fakülte	472	3,02	,62			
Lisansüstü	41	3,07	,64			
Toplam	1350	2,98	,62			

Tablo 10'a göre deneklerin Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihi dersinde karşılaşılan sorunlara yönelik görüşlerinin babalarının eğitim düzeylerine göre farklılık göstermediği belirlenmiştir ($F_{(5\text{-}1344)}$=,808; p>,05). Bu sonuçlar deneklerin Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihi dersinde karşılaşılan sorunlara yönelik görüşlerinde ebeveynlerinin eğitim düzeylerinin dışındaki etkenlerin daha etkili olduğu şeklinde yorumlanabilir.

Tablo 11. Öğrencilerin Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihi Dersinde Karşılaşılan Sorunlara Yönelik Görüşlerinin Mezun Oldukları Liselere Göre Karşılaştırılması

Mezun Olunan Lise Türü	N	$\bar{x}$	ss	f	p	Fark
Lise	316	2,89	,65	2,621	,011	Özel Lise-Lise
Meslek Lisesi	88	2,89	,62			
Anadolu Lisesi	171	3,05	,58			
Süper Lise	98	3,01	,55			
Öğretmen Lisesi	373	2,98	,64			
Fen Lisesi	49	2,94	,61			
Özel Lise		3,09	,58			
Diğer	7	2,95	,29			
Toplam	1350	2,98	,62			

Tablo 11'e göre deneklerin Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihi dersinde karşılaşılan sorunlara yönelik görüşlerinin mezun oldukları lise türüne göre farklılık gösterdiği belirlenmiştir ($F_{(7-1342)}$=2,621; p<,05). Deneklerin Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihi dersinde karşılaşılan sonuçlara yönelik algıları arasındaki farklılığı belirlemek amacıyla yapılan Schfee analizine göre özel liseden mezun olan bireyler ile liseden mezun olan bireylerin görüşlerinin farklılaştığı görülmektedir.

Sonuçlar

1. Öğrenciler Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihi dersinin haftada iki saat olarak verilmesinin uygun olduğunu düşünmektedirler.

2. Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihi dersi genel olarak sınavlara yönelik işlenmektedir.

3. Öğrenciler dersin siyasî bir eğilimle işlendiği fikrine katılmamaktadır.

4. Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihi ders kitaplarının, derste kullanılan öğretim yöntemlerinin ve öğretim materyallerinin eksikliği konusundaki ifadelere katılım düzeyi yüksektir.

5. Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihi dersini veren öğretim elemanlarının yetersizliği ifadesine öğrenciler katılmamaktadır.

6. Öğrencilerin çoğunluğu Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihi dersinin gerekliliğine inanmaktadır.

7. Öğrencilerin büyük bir bölümü Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihi ders içeriğinin günümüze kadar getirilmesi yönünde fikir beyan etmektedir.

8. Ders içeriğinin belirlenmesinde siyasî görüşlerin etkili olması ifadesine öğrencilerin yaklaşık yarısı katılmamaktadır.

9. Mustafa Kemal Atatürk'ün düşüncelerinin aktarılamaması ifadesine öğrencilerin katılım düzeyleri arasında çok net bir fark görülmemektedir.

10. Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihi dersinde karşılaşılan sorunlara yönelik öğrenci görüşleri, araştırmaya katılan bireylerin öğrenim gördükleri fakültelere ve mezun oldukları lise türüne göre farklılıklar göstermektedir.

11. Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihi dersinde karşılaşılan sorunlara yönelik öğrenci görüşleri araştırmaya katılan bireylerin cinsiyetleri, anne ve babalarının eğitim durumuna göre farklılık göstermemektedir.

ÖNERİLER

1. Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihi dersinin sadece bir tarih dersi olmadığı aynı zamanda cumhuriyet rejiminin ve Atatürkçülük ideolojisinin temel taşlarından bir tanesi olduğu unutulmamalıdır.

2. Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihi dersinin daha etkin ve amaçlarının gerçekleşmesine hizmet eden bir şekilde yapılabilmesi için farklı öğretim yöntemlerinin kullanılması düz anlatım yönteminin hâkimiyetinin sona erdirilmesi gerekmektedir. Dersin işlevsiz ve sıkıcı hâle gelmesine yol açan sınavlara yönelik işlenmesinden vazgeçilmelidir.

3. Ders kitabının Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihi dersinin tek kaynağı olarak görülmesi yaklaşımından vazgeçilmelidir. Dersin öğretiminde içeriğe hizmet edecek öğretim materyallerinin kullanılması öğrencide derse olan inanç düzeyini arttıracak ve ders kitabının anlattığı bilgilere zorunlu şahitliği sona erecektir.

4. Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihi dersinin içeriği 1939 yılı ile sınırlandırılmamalı, ilköğretim 8. sınıftaki Türkiye Cumhuriyeti İnkılâp Tarihi ve Atatürkçülük dersinin içeriğindeki güncelleştirme işlemi bu derste de gerçekleştirilmelidir. Üniversite gençliğinin yakın tarihimize yönelik bilgi yoksunluğunun giderilmesinde bu dersin içeriğinin günümüze kadar getirilmesi çözüme katkı sağlayabilir.

5. Dersin uygulanışında sadece tarih bilgisi kazandırmakla yetinilmemeli Mustafa Kemal Atatürk'ün en büyük eserini emanet ettiği gençlere yaraşır tutum ve davranışlar kazandırmaya çalışılmalıdır.

6. Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihi dersi tüm Yüksek Öğretim kurumlarında kredili bir şeklide okutulmalıdır. MEB, YÖK ve üniversiteler bu dersin daha iyi şartlarda yapılabilmesi için hem fizikî anlamda yenilikler yapmalı hem de ders ile ilgili temel sorunların çözümlenmesi konusunda çaba sarf etmelidir.

KAYNAKÇA

ACUN İsmail, "T.C. İnkılâp Tarihi ve Atatürkçülük Dersi Öğretiminde Bilgi ve İletişim Teknolojilerinin Etkili Kullanımı", *Türk Eğitim Sisteminde Atatürkçülük ve Türkiye Cumhuriyeti Tarihi Öğretimi*, (Ed. Yasemin Doğaner), Hacettepe Üniversitesi Yayınları, Ankara, 2006, s.151-157.

AKGÜN Seçil, "Metod", *Tarih Metodolojisi ve Türk Tarihinin Meseleleri Kolokyumu*, Fırat Havzası Araştırma Merkezi, Elazığ, 1990, s. 191-202.

AKGÜN Seçil, "Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihinin Amaç ve Kapsamı", *Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihi'nde Yöntem Arayışları*, (Ed. Bahaeddin Yediyıldız vd.), Hacettepe Üniversitesi Yayınları, Ankara, 2004, s.13-58.

AKSOY İlhan, "T.C. İnkılâp Tarihi ve Atatürkçülük Dersi Konularının Yükseköğretimde Öğretimi", *Türk Eğitim Sisteminde Atatürkçülük ve Cumhuriyet Tarihi Öğretimi* (Ed. Yasemin Doğaner), Hacettepe Üniversitesi Yayınları, Ankara, 2006, s.63-71.

ARSLAN Ali, "İnkılâp Tarihi Derslerinde Başarı Nasıl Sağlanabilir?", *İlk ve Orta Öğretim Kurumlarında Türkiye Cumhuriyeti İnkılâp Tarihi ve Atatürkçülük Konularının Öğretimi: Mevcut Durum, Sorunlar ve Çözüm Önerileri*, (Haz. Mehmet Saray-Hüseyin Tosun), Atatürk Araştırma Merkezi Yayınları, Ankara, 2005, s65-71.

ASLAN Erdal, "Devrim Tarihi Ders Kitapları", *Tarih Öğretimi ve Ders Kitapları*, (Haz. Salih Özbaran), İzmir, 1998, s.305-321.

ATA Bahri, "İlköğretim 8. Sınıf Türkiye Cumhuriyeti İnkılâp Tarihi ve Atatürkçülük Dersinin Taslak Programının Geliştirilmesinde Karşılaşılan Sorunlar" 2006, *Türk Eğitim Sisteminde Atatürkçülük ve Cumhuriyet Tarihi Öğretimi* (Ed. Yasemin Doğaner), Hacettepe Üniversitesi Yayınları, Ankara, 2006, s.121-129.

AYBARS Ergün, "Durum Tesbiti", *Tarih Metodolojisi ve Türk Tarihinin Meseleleri Kolokyumu*, Fırat Havzası Araştırma Merkezi, Elazığ, 1990, s.173-182.

AYBARS Ergün, "Türk Devrim Tarihi Dersleri Üniversitelerde Nasıl Verilmelidir?", *Tarih Öğretimi ve Ders Kitapları*, (Haz: Salih Özbaran), Dokuz Eylül Yayınları, İzmir, 1998, s. 295-305.

BÜYÜKÖZTÜRK Şener, *Sosyal Bilimler İçin Veri Analizi El Kitab, Araştırma Deseni SPSS Uygulamaları ve Yorum*, Pegem A Yayıncılık, Ankara, 2003.

DOĞANER Yasemin, "Yüksek Öğretimde Atatürk İlke ve İnkılâplarının Öğretimiyle İlgili Düşünceler", *İlk ve Orta Öğretim Kurumlarında Türkiye Cumhuriyeti İnkılâp Tarihi ve Atatürkçülük Konularının Öğretimi: Mevcut Durum, Sorunlar ve Çözüm Önerileri*, (Haz. Mehmet Saray-Hüseyin Tosun), Atatürk Araştırma Merkezi Yayınları, Ankara, 2005, ss.281-286.

HANİOĞLU Şükrü, "Atatürk İlkeleri Anabilim Dalı: Kavramlar, Kaynaklar ve Metodoloji Sorunları", *I. Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihi Semineri*, Ondokuz Mayıs Üniversitesi Basımevi, Samsun, 1985, s. 40-45.

KALAYCIOĞLU Ersin, "Bir Siyasal Değer ve Tutum Aktarma Süreci Olarak Atatürk İlkelerinin Öğretimi ve Üniversite", *I. Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihi Semineri*, Ondokuz Mayıs Üniversitesi Basımevi, Samsun, 1985, s.29-39.

KÖSTÜKLÜ Nuri, "Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihi'nin Meseleleri Üzerine Bazı Düşünceler", *ATA Dergisi Ayrı Basım*, Sayı 1, Selçuk Üniversitesi Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihi Araştırma ve Uygulama Merkezi, Konya, 1991, ss.35-42.

METİN Celal, "T.C. İnkılâp Tarihi ve Atatürkçülük Dersi Konularının Ortaöğretimde Öğretimi: Ders Kitaplarının Değerlendirilmesi", *Türk Eğitim Sisteminde Atatürkçülük ve Türkiye Cumhuriyeti Tarihi Öğretimi*, (Ed. Yasemin Doğaner), Hacettepe Üniversitesi Yayınları, Ankara, 2006, s.45-56.

MUMCU Ahmet. "Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihi Dersinin Öğretiminde Yapılan Yanlışlıklar", *I.Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihi Semineri*, Ondokuz Mayıs Üniversitesi Basımevi, Samsun, 1985, s. 45-54.

OZANKAYA Özer, *Türk Devrimi ve Yüksek Öğrenim Gençliği*, A.Ü. SBF Yayınları, Ankara, 1978.

ÖKE M. Kemal, "Atatürk İlkeleri Anabilim Dalı: Kavramlar, Kaynaklar ve Metodoloji Sorunları", *I. Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihi Semineri*, Ondokuz Mayıs Üniversitesi Basımevi, Samsun, 1985, s. 13-17.

ÖZTÜRK Cemil, "İlk ve Orta Öğretim Kurumlarında Türkiye Cumhuriyeti İnkılâp Tarihi ve Atatürkçülük Konularının Öğretimi", *İlk ve Orta Öğretim Kurumlarında Türkiye Cumhuriyeti İnkılâp Tarihi ve Atatürkçülük Konularının Öğretimi: Mevcut Durum, Sorunlar ve Çözüm Önerileri*, (Haz. Mehmet Saray-Hüseyin Tosun), Atatürk Araştırma Merkezi Yayınları, Ankara, 2005, s.51-57.

PAMUK Şevket, "Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihinin Amaç ve Kapsamı", *Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihi'nde Yöntem Arayışları*, (Ed. Bahaeddin Yediyıldız vd.), Hacettepe Üniversitesi Yayınları, Ankara, 2004, s.13-58.

SAFRAN Mustafa, "İnkılâp Tarihi Öğretimine Yaklaşım Sorunları", *Tarih Eğitimi Makale ve Bildiriler*, Gazi Kitabevi, Ankara, 2006, s.99-111.

TANÖR Bülent vd., *İnkılâp Tarihi Dersleri Nasıl Okutulmalı*?, Sarmal Yayınevi, İstanbul,1997.

YILMAZ Mustafa, *Türk Eğitim Sisteminde Atatürkçülük ve Türkiye Cumhuriyeti Tarihi Öğretimi*, (Ed. Yasemin Doğaner), Hacettepe Üniversitesi Yayınları, Ankara, 2006, s.3-6.